

Oponentský posudek diplomové práce Alexeje Sevruka

Struktura románů Jurije Andruchovyče

Mám před sebou diplomovou práci věnovanou nejvýznamnějšímu ukrajinskému současnému spisovateli Juriji Andruchovyči. Už za tuto volbu je třeba autora diplomové práce pochválit tím spíš, že v české ukrajinistice dosud postrádáme serióznější zpracování tématu Andruchovyč. V ukrajinské literární vědě a kritice je situace odlišná: každý současný literární kritik se o Andruchovyče zajímá: jmenujme např. publikace T. Hundorové, S. Pavlyčkové, M. Rjabčuka, M. Pavlyšyna, J. Šerecha a dalších. Ne všichni kritici ho ovšem přijímají pozitivně – určitá část ukrajinské kritiky, jak správně poznamenává autor diplomové práce, nepřijala postmodernismus a často z neonarodnických pozic vytýká autorovi směšování žánrů, deformaci ukrajinského literárního jazyka, užívání vulgarismů apod. Zdá se, že tato část ukrajinské současné kritiky postupně ztrácí svoje pozice. Možná, že k tomu přispěl i obrovský ohlas Andruchovyčových próz v zahraničí a překlady jeho románů do polštiny, němčiny i angličtiny.

Andruchovyč začal psát v 80. letech minulého století a tehdy založil se svými přáteli Olexsandrem Irvancem a Viktorem Neborakem neformální literární uskupení Bu- Ba- Bu. (Burlesk- Balahan – Bufonada), jak správně poznamenává autor diplomové práce. A právě překladu slova „balahan“ se týká moje první připomínka. Jak diplomant píše, znamená v původním významu „chaos“ a v ukrajinštině jarmareční boudu, kde se odehrávaly komické výstupy. V současnosti se tímto termínem označuje v ruštině i v ukrajinštině jarmareční divadlo nebo jarmareční fraška. A právě tento význam měli na mysli zakladatelé skupiny Bu- ba- bu, jak mi sami potvrdili při osobním setkání v roce 1994. Chtěli tak navázat na karnevalovou tradici v ukrajinské literatuře, která byla za totality zcela potlačena. Její kořeny v ukrajinském prostředí sahají k Aeneidě I. Kotljarevského a v evropském kontextu k formě mennipeje, která se stala součástí karnevalové kultury, mistrně pojednané M. Bachtinem v jeho práci Francois Rabelais a lidová kultura středověku a renesance, která vyšla česky pod tímto názvem. Na tuto souvislost upozornil O. Bojčenko při rozboru Andruchovyčova románu Moskoviáda, jak podotýká diplomant ve své práci. .

Jádrem Andruchovyčovy tvorby jsou čtyři romány: Rekrece, Moskoviáda, Perverze a Dvanáct obručí. Autor diplomové práce uvádí jejich význačné rysy: především je v nich

využito masových žánrů, např. detektivního románu, thrilleru, hororu pro postžení soudobých důležitých témat, dále se vyznačují hrou s kulturně-historickými reáliemi, hrou s jazykem a určitými lyrickými postupy, typickými pro poezii. Všechny jsou vytvořeny podle analogického schématu.

Autor diplomové práce se zaměřuje na některé fabulační strukturní prvky, témata a motivy Andruchovyčových románů, dále na typologii postav, postavu básníka – dobrodruha, zasvětilce – pokušítele, postavu ženy- panny, na bytost středu . Inspirací k podobné kvalifikaci je mu práce D. Hodrové Místa s tajemstvím. V další podkapitole se věnuje karnevalovým a apokalyptickým jevům. V centru další pozornosti diplomanta je prostor v Andruchovyčových románech, pohyb po vertikále a horizontále, urbanistický prostor a nakonec zajímavé toposy, např. hospoda, tajemný dům, divoká příroda, les, hora-hory a vodní živel. Ovšem převládajícím prostorem je město.

Práce Alexeje Sevruka je dokladem samostatného literárněvědného myšlení, nesporně napomáhá hlubšímu pochopení románové tvorby předního ukrajinského autora a bylo by dobré pokračovat v bádání. Nabízí se fenomén času, jazyková struktura Andruchovyčových románů nebo porovnání s příbuznými díly evropské literatury. Navrhuji, aby byla tato diplomová práce klasifikována jako v ý b o r n á, a doporučuji, aby její autor pokračoval formou doktorandského studia.

14. září 2009

Alena Morávková

